

Міністерство освіти і науки України
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»

**ФІЛОСОФІЯ,
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ
ОСВІТИ
ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

17 листопада 2016 р.

Частина II

Міністерство освіти і науки України
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»

**ФІЛОСОФІЯ,
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ
ОСВІТИ
ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

17 листопада 2016 р.

Частина II

**Дніпро
2016**

Редакційна колегія:

РОМАНЕНКО Михайло Ілліч, д.філос.н., проф., ректор КВНЗ «Дніпропетровський ОІППО»
ВИСОЦЬКА Ольга Євгенівна, д.філос.н., доц., декан факультету відкритої освіти та стажування КВНЗ «Дніпропетровський ОІППО»

Ф 38 Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. 17 листопада 2016 р., м.Дніпро, ДООІППО. Частина II / Наук. ред. О.Є.Висоцька. - Дніпро: Роял Принт, 2016. - 284 с.

У збірник вміщено матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку», що присвячена найбільш важливим проблемам взаємодії філософії, освіти, культури в умовах розвитку громадянського суспільства, а також питанням поширення ідей освіти для сталого розвитку у навчальних закладах Дніпропетровської області та в Україні, обміну досвідом щодо шляхів інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес, впровадження громадянської освіти на засадах європейських демократичних цінностей, екологічної та енергоефективної освіти, гендерної освіти, медіаосвіти, здоров'язберігаючих освітніх технологій, профільної освіти.

Рекомендовано для науково-педагогічних працівників вищої та післядипломної освіти, керівників середніх загальноосвітніх навчальних закладів, вчителів, докторантів, аспірантів, студентів.

© Колектив авторів, 2016
© ДООІППО, 2016

РОЗДІЛ 6 ОСВІТА ДОРОСЛИХ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА У ВИМІРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

О. С. Боднар

УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ ПЕДАГОГА

Неможливо стати вмілим педагогом миттєво, бо це поетапний, тривалий процес розвитку і саморозвитку, освіти та самоосвіти, накопичення досвіду, соціокультурних, професійних, комунікативно-конструктивних та інших знань, умінь і навичок вчителя. Прагнення вчителя виразити, реалізувати себе через професійні досягнення є джерелом активності в педагогічній діяльності, а формальним закріпленням цих досягнень є кар'єрний ріст. Особливо це актуально з проголошенням у новому проекті Закону України Про освіту – інформальної та неформальної освіти.

Наука пояснює поняття кар'єри як складний феномен, який підлягає плануванню, розвитку, управлінню. Зараз актуально говорити про розробку підходів до моделювання кар'єрного процесу, створення основ стратегічного управління кар'єрою в освіті. Управління кар'єрою вчителя, що супроводжується підвищенням посадового статусу, допомагає йому отримати певну самостійність для розвитку і саморозвитку, можливість для самореалізації та самоствердження.

У широкому розумінні кар'єра визначається як загальна послідовність етапів розвитку людини в сферах трудового життя, яка характеризується динамікою соціально-економічного становища, статусно-рольовими характеристиками, формами соціальної активності особистості. Професійна кар'єра – процес просування працівника ланками службової ієрархії чи послідовна зміна занять як у рамках окремої організації, так і впродовж усього життя, а також сприйняття людиною цих етапів (Жигалов І.Т.).

Коли починається кар'єра? Однозначної відповіді не існує. Одні вважають, що кар'єра починається із закінченням спеціалізованого освітнього закладу, інші – що з початком реальної трудової діяльності, треті – з виникненням взаємин з роботодавцем або отриманням першого трудового книжки. У нашій країні зовсім недавно слово «кар'єра» вживалося з негативним відтінком, «кар'єристами» були в нашій літературі негативні герої, в той час як на Заході це поняття є загальноживим (професіоналізм в США часто називається психологією кар'єри). Успішна кар'єра багато в чому залежить від того, наскільки правильно зробила людина свій професійний вибір, а вірніше, наскільки вдалим було її професійне самовизначення.

Американський фахівець з управління Драйвер виділяє такі види кар'єри: Лінійна кар'єра. Людина з самого початку своєї трудової діяльності вибирає вподобану їй галузь діяльності та наполегливо крок за кроком протягом усього життя піднімається по ієрархічній драбині. Наприклад, учитель – керівник методичного об'єднання – завуч – директор школи – інспектор відділу освіти – працівник обласного управління освіти – працівник міністерства тощо. У людей, які цілеспрямовано роблять кар'єру, лінійна конфігурація – одна з найбільш поширених.

Стабільна кар'єра. Особа, яка має стабільну конфігурацію кар'єри, також ще в молодості вибирає галузь своєї діяльності і до кінця залишається в ній. І хоча така людина згодом підвищує рівень майстерності і має більш високий дохід, він не прагне просуватися по ієрархічних сходах своєї професійної галузі. Це досить поширений вид кар'єри. Прикладом можуть служити такі професії, як вчитель, лікар, різного роду фахівці. Їх повсякденна робота за своїм змістом змінюється незначно. Тут скоріше мова може йти про підвищення кваліфікації, духовне збагачення.

цесу навчання. Саме це і є основною умовою розвиваючого впливу навчання на особистість учня. Тому сучасний урок повинен бути побудований у єдності взаємодії спеціально організованої діяльності і звичайного міжособистісного спілкування на основі паралельного застосування здоров'язберігаючих технологій.

Досягті поставлених цілей допомагають сучасні освітні технології. Це такі як: технологія навчання порівнянню й узагальненню, технологія групового навчання, проектна технологія, технологія рівневої диференціації, ігрова технологія, технологія розвитку критичного мислення, технологія організації адаптаційно-розвиваючих діалогів й інші. Сучасні технології предметні та навчальні знання й уміння в процесі активної різнорівневої пізнавальної діяльності учнів в умовах емоційно-комфортної атмосфери, розвивати позитивну мотивацію навчання, креативність учнів, відкритість новому досвіду, стресостійкість. Вони побудовані на основі активних методів і інтерактивних технік організації навчального процесу, за умови реалізації індивідуального підходу і психологічних особливостей учнів.

Сучасні загальноосвітні інноваційні технології спрямовані на збереження здоров'я учнів, формування у процесі їх застосування всіх складових здоров'я: фізичного, психо-емоційного, соціального, інтелектуального, духовного. Для здійснення процесу навчання і реалізації поставлених задач використовуються також нові інтерактивні форми, дієві педагогічні засоби, а саме: 1) різні види уроків (комбіновані уроки, урок-подорож, урок-конференція, урок-ділова гра, урок-лекція, урок-семинар, урок-бенефіс, урок-аукціон, урок-театралізація, урок-дослідження, розробка проекту); 2) такі форми організації навчальної діяльності як: фронтальна, індивідуальна, колективна робота (у парах, групах); 3) поєднання різних методів і прийомів навчання - перцептивні (словесні, наочні), гностичні (проблемно-пошукові, дослідницькі), методи письмового контролю, методи і прийоми формування інтересу до навчання.

Вдало знайдені форми проведення уроків, майстерно поєднані найефективніші методи навчання і форми організації навчальної діяльності дозволяють розвивати креативну компетентність і комунікативні якості особистості. Тому важливо враховувати той факт, що кожному типу уроку відповідають і певні форми проведення занять.

Так, для I-го типу уроків, - уроків формування нових знань, - найбільш рекомендовані: уроки-лекції, уроки-подорожі, уроки-конференції, уроки-дослідження, уроки-казки, уроки-інсценівки.

Другий тип уроків, - уроків навчання умінням і навичкам, - використовує найбільшого: діалоги, уроки-розслідування, уроки ділової і рольової гри, практичні роботи.

Для третього типу уроків, - уроків повторення й узагальнення знань, закріплення умінь, - найбільш характерними є: інтегровані уроки, уроки-консультації, уроки-конкурси, уроки-семинари, театралізовані уроки, уроки-подорожі, уроки-змагання, урок-аукціон, ігрові уроки (КВК, «Що? Де? Коли?»).

На уроках четвертого типу, - уроках перевірки й обліку знань та умінь, - застосовуються: уроки-вікторини, уроки-конкурси, творчий звіт, суспільний огляд знань, розробка творчих проектів.

П'ятий тип уроків - це комбіновані уроки, які поєднують різні види уроків та форми їх проведення.

Використання всіх перерахованих вище форм уроків у системі дозволяє формувати стійкий інтерес до навчання, розвивати креативні і соціальні навички учнів, позитивне мислення, формувати основні життєві та навчальні, здоров'язберігаючі компетентності. Плануючи форму проведення уроку, його структуру, визначаючи зміст і послідовність застосування прийомів навчання, у першу чергу враховується рівень пізнавальної активності і самостійності учнів, а також їхні психолого-

педагогічні особливості.

У процесі навчання учні освоюють уміння і навички репродуктивної діяльності, одержують навички спілкування в парах, групах, усвідомлюють значення знань для вирішення практичних задач. Досліджують уміння і навичок продуктивної самостійної діяльності, а також розвивають комунікативні якості: уміння «говорити і бути зрозумілим», доказово відстоювати свою думку. Все це вищезазначені підходи лежать і в основі випереджальної освіти, основними цілями якої є підготовка високоосвічених, креативних особистостей; прищеплення учням прагнення до постійного оновлення знань; трансформація системи освіти шляхом розвитку та впровадження інноваційних форм, методів, технологій та засобів навчання, які дозволяють підвищити рівень адаптації випускників навчальних закладів до перспективних потреб ринку праці та зростаючих вимог до якості робочої сили з боку працевлаштувачів. Уміння учнів застосовувати отримані знання в життєвих ситуаціях допомагають їм адаптуватися в дорослому житті, реально оцінювати свої здібності і можливості, бути успішними.

Отже, упровадження випереджальної освіти зможе забезпечити не лише формування готовності випускника до повноцінного функціонування в соціумі, але й покращить можливості застосування здоров'язберігаючих технологій, що реально підвищуватиме інтелектуальну та фізичну конкурентоспроможність фахівців.

Е. В. Кучерган

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Компетентність сучасного вчителя - це його здатність на високому професійному рівні за відповідними технологіями, що вбирають в себе вміння бачити, аналізувати, оцінювати, прогнозувати розвиток ситуації, знаходити та організовувати оптимальні рішення тих чи інших життєвих проблем, які можуть виникати при відповідній діяльності людини [4].

Поняття «здоров'язберігаючої компетентності» входить, як складова до професійної компетентності сучасного вчителя і являє собою інтегральну сутність складової самого фахівця, яка повинна забезпечувати фізичне, психологічне, духовне та соціальне здоров'я, як учнів, так і самого вчителя [7]. Проблемами здоров'язберігаючої компетентності сучасного вчителя займалися такі науковці, як (В. Брехман, Д. Воронін, В. Горашук, Л. Гришук, О. Дубогай, І. Зімін, В. Лозинський, З. Малькова, В. Оржеховська, О. Савченко, В. Сергієнко, М. Таланчук, Л. Тарнікова, А. Хуторська).

Звернення до наукового доробку сучасних вчених, дозволяє узагальнити низку здоров'язберігаючих складових професійної компетентності вчителя:

1) державна освітня діяльність вчителя: перебудова навчального закладу на розвиток та реалізацію здоров'язбереження підрастаючого покоління; організація партнерської діяльності в співпраці здоров'язбереження між педагогами, дітьми та громадськими організаціями [5];

2) адміністративна діяльність вчителя-керівника закладу: вчитель при адміністративній діяльності закладу повинен вміти проектувати здоров'язберігаючі середовище, що забезпечує педагогічні умови виконання стратегічних цілей та завдань якими являється матеріально-технічна база та санітарно-гігієнічні умови існування, відповідність санітарним правилам системи харчування, організація здорових взаємовідносин в різнопланових колективах всіх учасників навчально-виховного процесу, здоров'язбережувальна компетентність та цілісність впливів на кінцевий результат [10];

3) адміністративна діяльність вчителя на уроці: вибір вчителем відповідної

форми навчання, яке максимально забезпечує підростаючому поколінню високий рівень реалізації, їх потенціалу життєвих сил, протягом всього уроку; відповідне розміщення дітей у класі, яке забезпечує фізичні, психологічні, духовні та соціальні особливості; забезпечення рухової, інтелектуальної та духовної активності в відповідності здоров'ю дитини [3];

4) науково-методична діяльність вчителя: наукова організація діяльності вчителів, що використовують вільний час учнів в системі здоров'язбереження; створення оздоровчої системи вчителями в умовах літніх таборів [6];

6) освітньо-навчальна діяльність учнів та вчителя на уроці: планування і контроль кожного уроку з урахуванням здоров'язберегаючих особливостей учнів; побудова та ведення уроку з урахуванням здоров'язберегаючих технологій; діагностика та прогнозування розвитку спілкування, мотивації, емоційних станів, як проблеми здоров'язбереження [8];

7) безпека життєдіяльності учнів: проведення особливо серед учнів інформаційно-просвітницьких занять та практичних заходів по життєзбереженню всіх учасників навчально-виховного процесу [11];

8) взаємодія вчителя зі шкільним лікарем: організація тісної взаємодії медиків та батьків учнів, з приводу діагностики здоров'я, їх дітей за наявності факторів ризику здоров'я, хронічних захворювань та напрацювання корекційних заходів здоров'язбереження [2];

9) педагогічна освіта: здоров'язберегаючими складовими в освіті педагога можуть бути такі фактори, як виконання гігієнічних умов в організації навчально-виховного процесу, раціональне навантаження навчальними програмами та застосування освітніх технологій; висока компетентність в питаннях здоров'я, здоров'язбереження, використання правильної системи харчування; уміння підтримувати на відповідному рівні свій особистий стан здоров'я вчителя та демократичний стиль викладання і тощо [9].

Таким чином, забезпечення здоров'язбереження є одним із пріоритетних завдань професійної педагогічної освіти та практичної діяльності учителя в школі. Засвоєння студентами, майбутніми вчителями константи, що найвищою цінністю є життя людини та її потенціал здоров'я, що зберігається шляхом формування здоров'язберегаючих компетенцій. Кожен педагог повинен володіти технологіями життєтворення учнів виходячи з його особистого потенціалу життєздатності та її здоров'язбереження. Створення умов, що реалізують повний зміст життя особистості виходячи з її потенціалу фізичного, психологічного, духовного та соціального благополуччя. Вміти визначити здоров'язбереження, як пріоритетну цінність реалізації життя на більш якісному рівні. Також надати здоров'язбереження наукове обґрунтування в навчально-виховному процесі сучасної школи.

Список використаних джерел

1. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // *Здоров'я та фізична культура* – 2006. – №8. – С.1-6.
2. Волкова І. *Здоров'я школярів – взаємодія лікарів, педагогів, психологів* / І. Волкова // *Практика управління засадами освіти*. – 2009. – №12. – С. 3.
3. Денисенко Н. *Освітній процес має бути здоров'язбережувальним* / Н. Денисенко // *Дошкільне виховання*. – 2007. – №7. – С.8-10.
4. Денисова Н. *Компетентності – шлях до оновлення освіти* / Н. Денисова // *Педагогічна свідомість Донеччини*. – 2004. – №2. – С.27-30.
5. Діканова Е. *Культура здоров'я в освітньому просторі* / Е. Діканова. – Волгоград: Перемена, 2003. – 99 с.
6. Долішський Б.Т. *Підготовка майбутніх учителів до застосування здоров'язберегаючих технологій у навчально-виховному процесі початкової школи* / Б.Т.Долішський // *Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д. Ушинського (спеціальний випуск)*. – Сучасні технології в навчанні і вихованні у вищій школі: зб. наук. пр. – 2009. – Ч.1. – С. 96-103.
7. Срмаков І. *Феномен*

компетентності – спрямованої освіти / І. Срмаков // *Вересень*. – 2003. – № 3. – С. 47- 50.- 8. *Здоров'язбережувальні технології: здоров'язбережлива організація навчального процесу* // *Завуч*. – 2012. – Трав. (№ 9). – С. 27-30.
- 9. Зысманов Б. *Педагогические условия формирования здорового образа жизни студентов в образовательном процессе вуза: дисс. канд. пед. наук: 13.00.01, 13.00.08* / Зысманов Борис Михайлович. – Смоленск, 2006. – 154 с.
- 10. Сергієнко В. *Запровадження в навчальний процес моделі Школи культури здоров'я* / В. Сергієнко // *Практика управління закладом освіти*. – 2009. – № 12. – С. 23.
- 11. Чернишова С. *Підготовка вчителя до формування в учнів основ знань про здоров'я та безпеку життєдіяльності людини* / С. Чернишова. – К.: Видавничий дім «Букрек», 2007. – 200 с.

М. Б. Бален

ВИПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ОСВИТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Виробити в дітей активну життєву позицію, зміцнити їх фізично, духовно та психічно – найважливіші завдання педагогів. Адже здоров'я – це єдність фізичного, психічного, духовного, соціального, інтелектуального та творчого аспектів здоров'я, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад. У своїх працях вилатний педагог В.О.Сухомлинський писав: «Досвід переконав нас у тому, що приблизно у 85% усіх невстигаючих учнів головна причина відставання у навчанні – поганий стан здоров'я, яке нездужання або захворювання, найчастіше зовсім непомітне і таке, що можна вилікувати тільки спільними зусиллями матері, батька, лікаря та вчителя». На думку великого педагога, школа та вчитель зокрема повинні брати активну участь у збереженні здоров'я учнів.

Знання, володіння і застосування здоров'язберегаючих технологій в умовах випереджаючої освіти для сталого розвитку є важливою складовою професійної компетентності сучасного педагога. Учителі у тісному взаємозв'язку з учнями, батьками, медичними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами та соціальними працівниками, усіма тими, хто зацікавлений у збереженні і змищенні здоров'я дітей, спроможні створити здоров'язберегаюче освітнє середовище, центром якого буде – школа сприяння здоров'ю.

Слід зазначити, що поняття «здоров'язберегаючі» можна віднести до будь-яких педагогічних технологій, які в процесі реалізації створюють необхідні умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – учнів та вчителів. І саме головне, що будь-яка педагогічна технологія має бути здоров'язберегаючою.

Урок – це основна структурна одиниця навчального процесу. Урок у здоров'язберегаючих технологіях повинен не викликати в учнів погіршення здоров'я. Сучасний урок – це урок інноваційний, який викликає в учнів і вчителів задоволення, стимулює цікавість, творчість. Усе це досягається різноманітними формами роботи з використанням інтерактивних та інноваційних технологій.

Напевне, ніхто не сумнівається в тому, що рух має величезне значення в житті дитини. Справді, коли вона рухається – ходить, бігає, стрибає, кидає м'яч, тощо, дихання її прискорюється, серце б'ється частіше, а це означає, що й організм працює краще, активізуються процеси, які сприяють росту і розвитку. Отже, діти відчувають величезну потребу в русі, що є для них засобом пристосування до життя, пізнання навколишнього світу. Вважаю, що вдалий вибір інтерактивних технологій навчання забезпечить рухову активність учнів на уроках. Найкраще вдаються мені такі форми та прийоми роботи: «Обери позицію!», «Математичний футбол», «Карусель», «Симуляції», «Акваріум», «Зміни позицію», робота в динамічних парах, та інші. Щоб підвищити рухову активність, на уроках проводжу по дві фізкультурні хвилини, на яких рухова діяльність інтегрується з пізнавальною. Це зорві, дихальні, ігрові, психологічні, ритмічні.

У моїй практиці домінують індивідуальна, парна та групова форми роботи. Ана-

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Анастасова Анна Олегівна, магістр Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Андрушко Ірина Анатоліївна, заступник директора з НМР КЗ «НВК «ЗНЗ І-ІІ ст. академічний ліцей № 15» Кам'янської міської ради.

Анісімова Тетяна Миколаївна, вчитель початкових класів Колегіуму №11 м. Новомосковськ.

Ареф'єва Любов Гаврилівна, вчитель укр. мови та літератури Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Афанасьєва Ірина Миколаївна, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.

Базилевич Алла Миколаївна, керівник гуртка «Коригуюча гімнастика», ДООЦ, м.Київ.

Балакєсць Майя Володимирівна, заступник директора з НВР КЗ «НВК «ЗНЗ - ДНЗ» №13» Кам'янської міської ради.

Балаза Любов Іванівна, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.

Бален Марія Богданівна, вчитель початкових класів Криворізького НВК №35 «ЗОШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс».

Балихіна Людмила Геннадіївна, вчитель біології та екології КЗ «Загальноосвітній ліцей м. Покров Дн-ської обл.».

Банчук Любов Вікторівна, директор Криворізького природничо-наукового ліцею.

Безюк Тетяна Володимирівна, методист КЗ ІМЦ Відділу освіти виконкому Центрально-Міської районної ради м. Кривий Ріг.

Бікова Світлана Валентинівна, к.психол.н., доц., доцент Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Білак Олена Павлівна, вихователь КЗ «ДНЗ (ясла-садок) № 5 «Вербиченька» Синельниківської міської ради.

Білан Олена Григорівна, заступник директора з НВР Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Біленька Оксана Володимирівна, інструктор з фізвиховання КДНЗ №22 «Усмішка» м.Покров.

Біліченко Світлана Петрівна, вчитель української мови та літератури, заступник директора з ВР КЗ «Спеціалізована СЗШ № 142 еколого-економічного профілю» Дніпровської міської ради.

Боднар Оксана Степанівна, д.пед.н., зав. кафедри менеджменту та методології освіти Тернопільського ОІШО.

Бойченко Наталія Костянтинівна, заступник директора з НВР Апостолівського районного ліцею-інтернату.

Бондаренко Віра Миколаївна, директор КЗ СЗШ №12 з проф.класами м.Жовті Води.

Боровецька Раїса Антонівна, учитель біології Криворізького НВК №35 «ЗОШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс».

Бородавка Євгенія Павлівна, вчитель початкових класів Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Бура Світлана Петрівна, заступник директора з НВР Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Бухун Андрій Григорович, начальник відділення організації заочного та дистанційного навчання Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), здобувач каф. педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Варениченко Анастасія Борисівна, аспірант Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького.

Величко Олена Михайлівна, вчитель математики Широківської СЗШ №2.

Венгерак Тамара Олександрівна, вчитель укр. мови та літератури КЗШ № 15.

Висоцька Ольга Євгенівна, д.філос.н., доц., декан факультету відкритої освіти та стажування КВНЗ «ДОШО».

Вінів'їт'єва Вероніка Сергіївна, вчитель географії та біології Криворізької ЗШ І-ІІІ ст. №31.

Вознюк Лідія Володимирівна, к.пед.н., доц., доцент каф. освітнього менеджменту КВНЗ «ДОШО».

Волкова Ніна Олександрівна, заступник директора з НМР Апостолівського районного ліцею-інтернату.

Волок Віра Валентинівна, заступник директора з НВР мови Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №3 Синельниківської міської ради Дн-ської обл.

Волошина Валентина Іванівна, вчитель початкових класів Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №4.

Волчак Тетяна Яківна, вихователь-методист КДНЗ № 257, м. Кривий Ріг.

Ворончук Олександра Миколаївна, інструктор з фізвиховання КДНЗ №22 «Усмішка» м.Покров.

Галенко Юрій Андрійович, директор Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Галушак Лілія Борисівна, викладач Могилів-Подільського технологічно-економічного коледжу Вінницького НАУ.

Гетьман Ганна Борисівна, директор, вчитель фізики Криворізького науково-технічного металургійного ліцею №81.

Гончар Ірина Вікторівна, вчитель початкових класів Широківської СЗШ № 2.

Гоцуляк Антоніна Миколаївна, викладач ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж».

Гречка Наталія Миколаївна, вчитель початкових класів Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Грицай Альона Іванівна, психолог відділення реабілітації Київського міського шпиталю ветеранів війни.

Грищенко Віта Іванівна, к.мед.н., асистент кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ДЗ «ДМА МОЗ України».

Гуторова Ірина Василівна, вчитель початкових класів КЗ «Нікопольська СЗШ І – ІІІ ст. №21».

Дежеєра Ольга Олександрівна, вчитель КЗ «Нікопольська СЗШ №14».

Демченко Олена Юрївна, методист КЗ «ДНЗ (ясла-садок) комбінованого типу № 11 «Дружба» Синельниківської міської ради.

Демченко Юлія Вікторівна, вихователь Криворізького КДНЗ №161.

Демчишина Алла Іванівна, вчитель початкових класів КЗ «Широківська СЗШ № 2».

Дишюра Наталія Олександрівна, вчитель української мови та літератури мови Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №3 Синельниківської міської ради Дн-ської обл.

Дірна Олена Сергіївна, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.

Доцька Катерина Вікторівна, вчитель початкових класів Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Дорошкіна Тамара Георгіївна, вчитель укр. мови та літератури Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №1.

Єва Ганна Анатоліївна, вчитель КЗ СЗШ №26 Дніпровської міської ради.

Євчак Марія Миколаївна, завідувач КДНЗ №22 «Усмішка» м. Покров.

Єфимюк Георгій Олександрович, вчитель фізики Криворізького науково-технічного металургійного ліцею №81.

Єфремова Людмила Сергіївна, директор КЗ «НВК «ЗНЗ - ДНЗ» №13» Кам'янської міської ради.

Зарубіна Тетяна Володимирівна, зав. оздоровчим відділом ДООЦ, м.Київ.

Заяц Юлія Володимирівна, заступник директора з НВР Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №6.

Єрмоленко Марина Григорівна, вчитель історії та права Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №4.

Євса Алла Миколаївна, вчитель початкових класів Одеської ЗОШ №58 І-ІІІ ст.

Іванченко Ольга Володимирівна, вчитель укр. мови та літератури Криворізького НВК №35 «ЗШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс».

Ігнатченко Наталія Василівна, заступник директора з НВР Чумаківської ЗОШ І-ІІІ ст. Томаківського р-ну Дн-ської обл.

Ігумінова Світлана Ремівна, вчитель хімії та біології Сергіївської ЗОШ І-ІІІ ст. №8 м.Білгород-Дністровський Одеської обл.

Ізюмцева Лариса Вікторівна, педагог-організатор КЗ «Нікопольська СЗШ І-ІІІ ст. №21».

Кабішова Наталія Олександрівна, вчитель Синельниківської ЗШ І - ІІІ ст. № 1.
Капліско Вікторія Олегівна, вчитель географії Криворізької ЗШ І-ІІІ ст. №59.
Карленко Наталя Вікторівна, к.філос.н., директор ОКЗ «Криворізька загальноосвітня санаторна школа-інтернат №8 І-ІІ ст.».
Касьянова Світлана Робертівна, вчитель географії Криворізького НВК №35 «ЗШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс»».
Катевич Наталія Миколаївна, заступник директора з НВР КЗ НВК «Олександропільська СЗШ І-ІІІ ст. – ДІЗ Солонянської районної ради Дн-ської обл.».
Квашук Наталя Іванівна, вчитель української мови та літератури КЗШ І-ІІІ ст. № 59.
Кириченко Тамара Іванівна, вчитель зарубіжної літератури Ізюмської гімназії № 3 Харківської обл.
Кисла Тетяна Анатоліївна, директор КЗШ-інтернату І-ІІ ст. №1 Криворізької міської ради Дн-ської обл.
Кір'янова Ірина Юліївна, завідувач Криворізького ККДНЗ №3.
Кісь, Олена Вікторівна, к.філос.н., практичний психолог, координатор експерименту КЗШ № 15 ім.М.Решетняка.
Кіянчук Ірина Борисівна, заступник директора з НВР КЗШ № 15 ім.М.Решетняка.
Клименко Світлана Вікторівна, вчитель укр. мови і літератури Криворізької гімназії № 49.
Коваленко Володимир Григорович, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.
Ковальова Світлана Григорівна, вчитель початкових класів Синельниківської ЗШ І-ІІІ ст. №4.
Козаченко Світлана Іванівна, заступник директора з ВР КЗШ І-ІІІ ст. №102.
Козинець Алла Іванівна, вчитель математики та фізики КЗШ І-ІІІ ст. №8 Криворізької міської ради Дн-ської обл.
Команда Ольга Євгенівна, вчитель англ. мови Криворізької ЗШ І-ІІІ ст. № 88.
Кордонська Альона Василівна, викладач Могилів-Подільського технологіко-економічного коледжу Вінницького НАУ.
Кормишова Інна Борисівна, вчитель фізики Широківської СЗШ №2.
Корусятник Ірина Валеріївна, вчитель історії Криворізького НВК №35 «ЗШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс»».
Костяра Любов Іванівна, заступник директора з НВР Павлоградської ЗОШ І-ІІІ ст. № 11.
Крамаренко Алла Миколаївна, д.пед.н., проф., зав. кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету.
Крижанівська Станіслава Йосипівна, к.мед.н., доц., асистент кафедри пропедетики внутрішньої медицини ДЗ «ДМА МОЗ України».
Крюкова Ірина Миколаївна, директор КЗШ І-ІІІ ст. №102.
Куркуріна Людмила Григорівна, директор Чорноземненської ЗОШ І-ІІІ ст. Запорізької обл.
Кухтик Наталія Олександрівна, ст.викладач каф. екології та безпеки життєдіяльності Національного транспортного університету м. Київ.
Кучерган Єлизавета Валеріївна, аспірантка ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет».
Кушнір Оксана Іванівна, заступник директора з наукової роботи Криворізької педагогічної гімназії.
Лаврова Лариса Василівна, к.філос.н., доц., зав. кафедри виховання та культури здоров'я КВНЗ «ДОШПО».
Лашенко Людмила Іванівна, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.
Лисенко Раїса Степанівна, директор Криворізького НВК №35 «ЗНЗ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс»».
Литвяк Вікторія Олександрівна, заступник директора з НВР Криворізької педагогічної гімназії Криворізької міської ради Дн-ської обл.
Луганська Наталя Олександрівна, вчитель географії Синельниківської ЗШ І – ІІІ ст. № 6.
Луцик Ольга Олександрівна, вчитель біології і хімії, курсу «Уроки для сталого розви-

тку» Криворізької ЗШ № 88.

Лютко Оксана Михайлівна, к.філос.н., доц., доцент каф. філософії, економіки та менеджменту Рівненського ОІШПО.
Ляшенко Андрій Хомич, директор КЗ «Дніпровська СЗБШ І-ІІІ ст.» Верхньодніпровської районної ради.
Макаренко Лариса Леонідівна, вихователь – методист КДНЗ №22 «Усмішка» м.Покров.
Малик Олена Миколаївна, викладач математичних дисциплін Дніпропетровського коледжу ракетно-космічного машинобудування ДНУ ім. Олеса Гончара.
Мамедова Ірина Олександрівна, методист навчально-методичного відділу організації неперервного навчання керівних кадрів КВНЗ «ДОШПО».
Матушко Олена Вікторівна, к.т.н., доц., доцент каф. екології, теплотехніки та охорони праці НМетАУ.
Мелаш Валентина Дмитрівна, к.пед.н., доц., доцент Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького.
Микитюк Ірина Анатоліївна, заступник директора з ВР Криворізької педагогічної гімназії.
Мікулак Наталія Михайлівна, к.філос.н., доц., доцент каф. виховання та культури здоров'я КВНЗ «ДОШПО».
Міхєєва Неля Михайлівна, директор Павлівської СЗШ Васильківського р-ну.
Мішак Тамара Іванівна, вчитель зарубіжної літератури КЗШ І-ІІІ ст. № 15 ім.М.Решетняка.
Могір Світлана Григорівна, заступник директора з НВР Криворізької ЗШ І-ІІІ ст. № 108.
Назарик Світлана Григорівна, вчитель початкових класів КЗ «Загальноосвітній ліцей м.Покров Дн-ської обл.».
Нежуріна Олена Юосипівна, вчитель рос. мови та зарубіжної літератури Синельниківського НВК «ЗОШ І-ІІІ ст. – ДІЗ».
Нікітюк Валентина Іванівна, заступник директора з НВР КЗШ І-ІІІ ст. № 59.
Ніколаско Лариса Петрівна, директор КЗ «НВК «ЗНЗ І-ІІ ст.-академічний ліцей № 15» Кам'янської міської ради.
Новікова-Коваль Юлія Володимирівна, вчитель англ. мови КЗ СЗШ №44 Кам'янської міської ради.
Новохатна Дарія Анатоліївна, директор КЗ «Фінансово-економічний ліцей» ДМР.
Омелько Мар'яна Анатоліївна, викладач Могилів-Подільського технологіко-економічного коледжу Вінницького НАУ.
Панасюк Інна Іванівна, учитель початкових класів Первомайського НВК Синельниківського р-ну Дн-ської обл.
Перебийніс Віта Віталіївна, заступник директора з НВР ЗОШ І-ІІІ ст. № 7 Павлоградської міської ради Дн-ської обл.
Петренко Людмила Йосипівна, вчитель КЗ «Загальноосвітній ліцей м. Покров Дн-ської обл.».
Пилипенко Світлана Григорівна, к.філос.н., доц., доцент каф. ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін ХНТУСГ ім.Петра Василенка; **Голубова Олена Миколаївна**, магістр психології ХНТУСГ ім.Петра Василенка.
Писарєва Лідія Павлівна, вчитель іноземної мови Синельниківської міської ради.
Помазан Тетяна Леонідівна, методист відділу освіти Синельниківської міської ради.
Пономаренко Вікторія Робертівна, вчитель початкових класів КЗШ І-ІІІ ст. №8 Криворізької міської ради Дн-ської обл.
Попова Тетяна Михайлівна, вчитель початкових класів Широківської СЗШ №2.
Прилипок Тетяна Юріївна, вчитель укр. мови та літератури Криворізького НВК №35 «ЗШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс»».
Прокоп'єва Тетяна Миколаївна, директор Криворізької педагогічної гімназії Криворізької міської ради Дн-ської обл.
Прокопова Т.М., вчитель образотворчого мистецтва КЗШ № 124.
Процєвська Людмила Іванівна, вчитель фізики Криворізького НВК №35 «ЗШ І-ІІІ ст. – багатопрофільний ліцей «Імпульс»».
Рєвіна Віолета Іванівна, вчитель історії Колегіуму №11 м. Новомосковськ.

<i>Корупцієць І. В.</i> Соціальні проекти як форма соціалізації школярів.....	92	ного розвитку та самореалізації учасників навчально-виховного процесу.....	141
<i>Костиця Л. І.</i> Економічна освіта як засіб соціалізації особистості та складова формування громадянина демократичного суспільства в системі сталого розвитку	95	<i>Мелаш В. Д., Куркурина Л. Г., Старишова С. К., Варениченко А. Б.</i> Здоров'язбережувальні технології: теорія та практика.....	143
<i>Міхєєва Н. М.</i> Формування соціальних компетентностей школярів в інтересах сталого розвитку.....	96	<i>Попова Т. М.</i> Вчитель початкових класів – організатор здорового способу життя	145
<i>Нежуріна О. Ю.</i> Соціальні проекти випереджаючої освіти для сталого розвитку в роботі класного керівника.....	98	<i>Храмчак Н. В.</i> Формування культури здорового способу життя гімназистів в умовах інноваційних змін.....	147
<i>Нікітюк В. І., Квацуц Н. І.</i> Формування всебічно розвинутої особистості у межах випереджаючої освіти для сталого розвитку.....	100	<i>Крижанівська С. Й., Гриценко В. І., Симонова Т. Л.</i> Шляхи підвищення мотивації студентів стоматологічного факультету при вивченні внутрішньої медицини.....	148
<i>Ніколаско Л. П., Андрушко І. А.</i> Соціальне партнерство в просторі освітніх стратегій нової української школи.....	101	РОЗДІЛ 10. ІНТЕГРУВАННЯ ЗМІСТУ ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗНЗ ТА ДНЗ.....	152
<i>Сидоренко Н. М.</i> Розвиток соціальної компетентності та громадянської активності учасників навчально-виховного процесу шляхом впровадження нових освітніх стратегій.....	103	<i>Висоцька О. Є.</i> Нові орієнтири інтеграції засад випереджаючої освіти для сталого розвитку у змісті навчально-виховної діяльності.....	152
<i>Саницька Т. В.</i> Співвідношення понять громадянська освіта, громадянське виховання, євроклубівський рух у системі випереджаючої освіти.....	105	<i>Крамаренко А. М.</i> Уроки сталого розвитку в початковій школі: практичний аспект.....	157
<i>Петренко Л. Й.</i> Громадянська освіта і євроклубівський рух у системі випереджаючої освіти.....	107	<i>Анісімова Т. М.</i> Уроки для стійкого розвитку в початковій школі.....	159
<i>Слосаренко Т. Г.</i> Виховання почуттів обов'язку та відповідальності, емоційно-вольових, патріотичних та комунікативних компонентів у структурі розвитку гармонійної особистості молодших школярів.....	110	<i>Волок В. В., Удовенко Н. В., Дицюра Н. О.</i> Інтеграція англійської мови в навчальні предмети в контексті сталого розвитку.....	161
РОЗДІЛ 9. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ОСВІТИ.....	112	<i>Галенко Ю. А., Бура С. П., Білан О. Г.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес.....	163
<i>Лаврова Л. В.</i> Особливості формування культури здоров'я в системі випереджаючої освіти.....	112	<i>Лемченко О. Ю.</i> Інтерактивна гра-посібник «Я. моя родина – стала Україна» – ефективний засіб формування ідей сталого розвитку дошкільнят.....	165
<i>Мікулак Н. М.</i> Стратегії здоров'язбереження у контексті реалізації принципів випереджаючої освіти.....	113	<i>Сва Г. А.</i> Вивчення 'time clauses' та 'future tenses' на уроках англійської мови за темою «твій слід в майбутньому» в умовах освіти сталого розвитку.....	166
<i>Савченко В. А.</i> Превентивні здоров'язберігаючі технології у створенні системи випереджаючої освіти сучасного навчального закладу.....	115	<i>Срмоленко М. Г.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.....	168
<i>Різдванецька Л. О.</i> Особливості використання здоров'язберігаючих технологій у системі випереджаючої освіти.....	117	<i>Єфремова Л. С., Балакесць М. В.</i> Створення особистісно-розвивального простору навчально-виховного комплексу в інтересах сталого розвитку як чинник успішної соціалізації учнів.....	170
<i>Кучерган Е. В.</i> Здоров'язбережувальна компетентність сучасного вчителя.....	119	<i>Ізюмова С. Р.</i> Реалізація принципів сталого розвитку шляхом використання методу проектів в процесі викладання хімії в середній школі.....	172
<i>Бойко А. А.</i> Формування культури здоров'я молодших школярів шляхом впровадження здоров'язберігаючих освітніх технологій.....	121	<i>Кайсевич Н. М.</i> Шкільний освітній компонент у школі сталого розвитку.....	174
<i>Величко О. М.</i> Здоров'язберігаючі освітні технології в системі випереджаючої освіти.....	123	<i>Кіянчук І. Б.</i> Інтеграція морально-духовних цінностей у зміст випереджаючої освіти для сталого розвитку.....	175
<i>Вінівіт'єва В. С.</i> Використання активних здоров'язберігаючих форм роботи з учнями на уроках основ здоров'я.....	126	<i>Писарєва Л. П.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес.....	178
<i>Ворончук О. М.</i> Продуктивні освітньо-оздоровчі технології в оновленому середовищі сучасного дошкільного навчального закладу.....	128	<i>Проконова Т. М.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес в Криворізькій загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 124.....	179
<i>Бородавка С. П., Гречка Н. М.</i> Здоров'язберігаючі освітні технології в початковій школі.....	130	<i>Рєвіна В. І.</i> Сталий розвиток: нова стратегія планети Земля.....	181
<i>Гуторова І. В.</i> Види здоров'язберігаючих педагогічних технологій і особливості методики проведення.....	132	<i>Савіна О. І.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку під час викладання математики та в позаурочний час.....	182
<i>Демченко Ю. В.</i> Використання здоров'язберігаючих технологій в групах санаторного типу.....	134	<i>Стороженко М. Р.</i> Інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес Синельниківської ЗОШ І-ІІІ ст. №4.....	184
<i>Ковальова С. Г.</i> Здоров'я підростаючого покоління – найцінніший скарб.....	137	РОЗДІЛ 11. ЕКОЛОГІЧНА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНА ОСВІТА В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	187
<i>Макаренко Л. Л.</i> Формування здорового способу життя дошкільників засобами хортингу.....	139	<i>Голубова О. М., Пилипенко С. Г.</i> Екологічна просвіта як умова збереження буття людини.....	187
<i>Лисенко Р. С.</i> Створення моделі здоров'яформуючого та здоров'язбережувального освітнього середовища з метою формування особистіс-		<i>Матухно О. В.</i> Екологічна освіта в інтересах сталого розвитку: з досвіду Національної Металургійної Академії України.....	188
		<i>Баліхіна Л. Г.</i> Екологічна та енергоефективна освіта в інтересах сталого ро-	

Наукове видання
Науковий редактор
О.С.Висоцька

Ф 38 Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. 17 листопада 2016 р., м.Дніпро, ДООППО. Частина II / Наук. ред. О.С.Висоцька. - Дніпро: Роял Принт, 2016. - 284 с.

У збірник вміщено матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку», що присвячена найбільш важливим проблемам взаємодії філософії, освіти, культури в умовах розвитку громадянського суспільства, а також питанням поширення ідей освіти для сталого розвитку у навчальних закладах Дніпропетровської області та в Україні, обміну досвідом щодо шляхів інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес, впровадження громадянської освіти на засадах європейських демократичних цінностей, екологічної та енергоефективної освіти, гендерної освіти, медіаосвіти, здоров'язберігаючих освітніх технологій, профільної освіти.

Рекомендовано для науково-педагогічних працівників вищої та післядипломної освіти, керівників середніх загальноосвітніх навчальних закладів, вчителів, докторантів, аспірантів, студентів.

«Роял Принт»
49054, м. Дніпро, вул.Артельна,9
тел. (056) 794-61-04(05)
Свідоцтво ДК № 3505 від 23.06.2009

Здано на складання 12.12.2016. Підписано до друку 14.12.16. Формат 60x84/16.
Папір офс. Друк різнографічний. Гарнітура Times. Умовн.друк.арк. 21,55.
Умовн.фарб.-відб. 21,55. Обл.-видавн. арк. 22,32. Наклад 300 прим. Зам. № 6391
